

Dr. Elif BERKTAŞ YÜKSEL

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü

TÜRK HUKUKUNDA
SAF İNANÇLI İŞLEMLER
PURE FIDUCIARY TRANSACTIONS
IN TURKISH LAW

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	V
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK İNANÇLI İŞLEMLER

§1. İnançlı İşlemlerin Tarihi Gelişimi	3
I. Roma Hukukunda Ayni Güvence: Fiducia ve Pignus-Hypotheca...3	
A. Fiducia: Fiducia Cum Creditore ve Fiducia Cum Amico	3
B. Pignus - Hypotheca.....	9
II. Cermen Hukuku'nda Treuhand ve Bu İşlemlerde Menfaat Dengesi.....	11
III. Alman Hukuku'nda İnançlı İşlemler.....	15
IV. İsviçre Hukuku'nda İnançlı İşlemler.....	17
§2. İnançlı İşlemin Tanımı ve Sınıflandırılması	19
I. İnançlı İşlemin Tanımı	19
II. İnançlı İşlemlerin Sınıflandırılması.....	23
A. İşlemden Yarar Sağlayanların Menfaatleri ve Bu Menfaatler Arasındaki İlişki Bakımından Yapılan Ayrım	23
B. Dış İlişki Bakımından Yapılan Ayrım	24
C. İşlemlerle Ulaşılmak İstenen Amaç Bakımından Yapılan Ayrım..	25
1. Saf İnançlı İşlemler.....	26
2. Karma İnançlı İşlemler	27

§3. İnançlı İşlemin Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması	28
I. Temsil	28
A. Doğrudan Doğruya Temsil	28
B. Dolaylı Temsil ve Dolaylı Temsili İçeren Vekâlet İlişkileri	29
II. Muvazaalı İşlemler	38
III. Nam-ı Müstear	47
IV. Kanuna Karşı Hile.....	53
V. Trust.....	56
§4. İnançlı İşlemlerin Fonksiyonları	63

İKİNCİ BÖLÜM
İNANANIN MENFAATI İÇİN YAPILAN
İNANÇLI İŞLEMLER: SAF İNANÇLI
İŞLEMLER

§5. Saf İnançlı İşlemlerde Borçlandırıcı İşlem: İnanç Anlaşması	67
I. Tanımı, Tarafları ve İşlevleri.....	67
II. Hukuki Niteliği	69
A. Kanunda Düzenlenmiş Bir Sözleşme Olup Olmadığı.....	69
B. Ön Sözleşme Olup Olmadığı.....	76
C. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme Olup Olmadığı.....	77
D. Sürekli Borç İlişkisi Kuran Sözleşme Olup Olmadığı.....	78
E. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Olup Olmadığı	81
III. İnanç Anlaşmasının Şekle Tabi Olup Olmadığı Sorunu	83
IV. İnanç Anlaşmasına Uygulanacak Hükümlerin Belirlenmesi	87
§6. Saf İnançlı İşlemlerde İnançlı Tasarruf İşlemi	91
I. Genel Olarak	91
II. İnançlı Tasarruf İşleminin Konusu	95
A. Ayni Haklar.....	95
B. Fikri Mülkiyet Hakları ve Sınai Haklar	97

C. Alacak Hakları.....	100
D. Yenilik Doğuran Haklar	102
E. Kaydi Sermaye Piyasası Araçları.....	103
III. Özel Olarak: İnanç Konusu Hakkın Üçüncü Kişinin Tasarrufuyla Kazanılması	107
IV. İnançlı Devir İşleminde Causa	109
§7. Saf İnançlı İşlemlerde Tarafların Hakları ve Borçları	113
I. İnananın Hakları ve Borçları	113
II. İnanılanın Hakları ve Borçları.....	114
III. Yükümlülüklerin Yerine Getiril(e)memesi Durumunda Tarafların Başvuracağı İmkânlar.....	116
§8. İnananın Üçüncü Kişilere Karşı Korunması.....	116
I. İnananın Korunmasına Yönelik Geliştirilen Teoriler	116
A. Bozucu Şarta Bağlı Kazandırma Teorisi	118
B. Birlikte Hak Sahipliği Teorisi.....	119
C. Nisbi Hukuki Durum Teorisi (die Relativitätstheorie).....	120
D. Şekli Hak Sahipliği /Meşruiyet Teorisi.....	121
E. Yönetim Hakkı Teorisi	122
F. Şekli hukuki durum teorisi.....	122
G. Rei vindicatio utilis teorisi.....	123
II. Pozitif Hukukun Sunduğu İmkânlar Çerçevesinde Değerlendirme	124
A. İİK md. 188 hükmü gereğince koruma.....	125
B. TBK md. 509 hükmünden yararlanma olanağına göre koruma	126
1. İnananın TBK md. 509/I hükmünde öngörülen kanuni temlikten yararlanma olanağı	127
a. Genel Olarak	127
b. Hâkimin, TMK md. 1/II Hükmüne Dayanarak Hukuk Kuralı Yaratırken TBK md. 509/I Hükmünden Kıyasen Yararlanması	129
i. Genel Olarak	129

ii.	TMK md. 1/II Kapsamında TBK md. 509/I Hükümüne Kıyasen Yaratılacak Hukuk Kuralı Önerisi.....	130
iii.	TBK md. 509/I Hükümünde Öngörülen Kanuni Temlikin Kapsamına Giren Alacaklar.....	131
iv.	Saf İnançlı İşlemlerde Alacak İntikalinin Üçüncü Kişiler Karşısındaki Etkisi	138
2.	İnanılanın iflâsı halinde inananın TBK md. 509/III hükmünde öngörülen ayırma hakkından yararlanma olanağı.....	138
§9.	Saf İnançlı İşlemlerin Uygulamadaki Görünümleri	140
I.	Kıymetli Evraka Bağlanmamış Alacakların Tahsili Amacıyla Yapılan İnançlı Devirler.....	140
II.	Emre Yazılı Senetlerin Tahsil Amacıyla İnançlı Ciro.....	145
III.	Yönetim Amacıyla Gerçekleştirilen Diğer İnançlı Devirler	148
§10.	Sermaye Piyasası Kanunu'nda "İnançlı Mülkiyet" Esasına Dayalı Olduğu Belirtilen Kurumların Saf İnançlı İşlem Olup Olmadığı Sorunu	154
I.	Yatırım Fonları	154
A.	Mevzuat ve Tanım.....	154
B.	Fonun 'Tüzelkişiliği Haiz Addolunması'	156
C.	Fonun Kuruluşu.....	160
D.	Taraflar.....	161
1.	Portföy Yönetim Şirketi.....	162
2.	Portföy Saklayıcısı	162
3.	Katılma Payı Sahibi/Yatırımcı	163
E.	Kolektif Yatırım Sözleşmesi.....	164
1.	Tanımı ve Kurulması.....	164
2.	Konusu ve Hukuki Niteliği.....	166
3.	Şemsiye Fon İçtüzüğü ve Aralarındaki Hukuki İlişki.....	168
4.	Katılma Payı Sahiplerinin KYS'den Doğan Hakları ve Borcu.....	173
a.	Geri Satım Hakkı.....	173

b. Kâr Payı ve Tasfiye Payı Alma Hakkı.....	174
c. Bilgi Alma Hakkı	175
d. Borcu.....	176
5. PYS'nin KYS'den Doğan Hakları ve Borçları.....	177
6. KYS'nin Sona Ermesi.....	178
F. Değerlendirme.....	179
1. İnançlı “Mülkiyet” Kavramının Yerinde Kullanılıp Kullanılmadığı.....	179
2. Yatırım Fonunu Oluşturan Malvarlığı Unsurları ve Bunlar Üzerindeki Haklar.....	180
3. Yatırım Fonlarının Saf İnançlı İşlem Niteliği	184
G. Yatırımcıların Menfaatini Korumaya Yönelik Düzenlemeler.....	186
II. Konut ve Varlık Finansmanı Fonu	187
A. Tanımı ve Tarafları	187
B. Fonun Saf İnançlı İşlem Niteliği.....	189
C. Yatırımcıların Menfaatini Korumaya Yönelik Düzenlemeler.....	190
III. Proje Finansmanı Fonu	191
A. Tanımı ve Tarafları	191
B. Fonun Saf İnançlı İşlem Niteliği.....	193
SONUÇ	205
KAYNAKÇA.....	211